

Dr. Vincentas Korkutis – geologas, aktyvios profesinės veiklos metais tyręs naftos telkinius ir jų susidarymo sąlygas Sibire, Jemene, Lietuvoje. Kur bebūdama, jis aktyviai sportavo, organizavo įvairius sportinius renginius. Didžioji jo meilė – lauko tenisas. Apie šios sporto šakos raidą Lietuvoje jis yra parašęs ir 1995 m. išleidęs knygą „Lietuvos tenisui 75 metai“.

Tačiau tai ne vienintelė jo knyga. 2007 m. jis išleido knygą „Karavanų keliais“, medžiagą kuriai surinko dirbdamas geologo darbą Jemene. Knyga įdomi geologui, bet ją su malonumu skaito ir kitų profesijų įvairaus amžiaus žmonės. Knyga buvo pristatyta ne tik Vilniuje Geologijos ir geografijos institute bei Lietuvos nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje, bet ir Čikagoje lietuvių kultūros muziejuje. Lankydamasis už Atlanto, Vincentas Korkutis aplankė ne tik Šiaurės, bet ir Pietų Ameriką. Šiame žurnalo numeryje spausdiname jo kelionės įspūdžius. Tikimės, kad rašinys turės tęsinį.

Vincentas Korkutis, Geologijos ir geografijos institutas

KARIBŲ JŪROS SALOSE APSILANKIUS...

Besisvečiuojant Čikagoje, buvau pakviestas dalyvauti Jaunimo centro 50-čiui skirtoje šventėje. Ją puikiai suorganizavo Jaunimo centro tarybos pirmininkas V. Monkus, Jėzuitų provincijolas iš Lietuvos A. Gudaitis, valdybos pirmininkė M. Šatiėnė ir energingas moterų kolektyvas bei rėmėjai. Tautinę programą atliko šokių kolektyvas „Suktinis“ ir vyrų ansamblis „Dainava“. Šventėje dalyvavusieji svečiai vos tilpo Jaunimo centro salėje. Į svečius su padėkos žodžiais kreipėsi Lietuvos Respublikos konsulas Čikagoje A. Daunoravičius. Šventei baigiantis, valdybos pirmininkei M. Šatiėnei pažadėjau Jaunimo centro bibliotekai padovanoti savo knygą ir apie jos atsiradimą papasakoti jauniešiams skaitytojams.

Teniso bičiuliai, persiskaitę dienraščiuose apie mano pasirodymą, po 13 metų kvietė pabendrauti teniso aikštelėje, prisiminus jų dalyvavimą 1991 m. Vilniuje surengtose Pasaulio lie-

tuvių sporto žaidynėse. Taigi aikštelėse susitinkau su teniso entuziastais Aleksu Lauraičiu, Antanu Kušeliausku, Vytautu ir Mariumi Balčiūnais, Andriumi Kulboku, Romu Urbonu, Algiu Bakaičiu, Romu Povilaičiu, Algiu Vitkausku, Juozu Simokaičiu, Dalia Stankaitiene ir kt. Man buvo džiugu, kad į Čikagos lietuvių teniso klubą įsitraukė nemažas būrys jaunų emigrantų, kurie ne tik žaidžia, radę laisvo laiko, bet ir rungtiniauja. O mažylis mielai teniso paslapčių moko licenciją turintis treneris Romas Urbonas. Po varžybų pasidžiaugiau jų gražiu bendravimu, pakviečiau atvykti į teniso varžybas Lietuvoje, kartu aplankant giminaičius, papasakoju apie naujo teniso centro, kuris bus pavadintas legendinio tenisininko V. Gerulaičio vardu, statybą Vilniuje bei apie puikų jaunojo Ričardo Berankio pasirodymą Kanadoje bei Amerikoje ir iškovo-tą pirmąją vietą Pasaulio jaunių teniso reitinge.

Poilsiaujant ir dirbant dienos Čikagoje bėgo nepaprastai greitai. Buvau nustebintas Čikagos Dauntone dygstančių dangoraižių gausa, Mičigano ežero pakrančių gražiu sutvarkymu, senų dviaukščių

Čikagos lietuvių teniso klubo varžybų dalyviai.

Chicago Lithuanian Tennis Club members.

Centrinės Amerikos ir Karibų jūros žemėlapio fragmentas.

A fragment of the map of Central America and the Caribbean Sea.

Majų žyniai daug dėmesio skyrė astronomijai, turėjo kalendorius nuo 3114 metų pr. Kr., iki 2012 m. gruodžio mėn., buvo sudarę Mėnulio ir Veneros judėjimo kelių lenteles, numatydamo Saulės užtemimus. Majai žinojo nullo sąvoką ir jį žymėjo kriauklės piešiniu, vieneta žymėjo tašku, o penketą – brūkšniu. Jų pagrindinis skaičiavimas buvo 20. Majai ligoms ar negalavimams gydyti plačiai vartojo iš augalų gaminamus vaistus. Jie turėjo mokyklas, kuriose žyniai mokė jaunuolius. Knygas rašė hieroglifais ant popieriaus juostų, kurias darė iš augalinio pluošto. Majai turėjo mažus būgnus ir iš nendrių darytas švilpynes.

namų šalinimu bei naujomis tvarkingomis statybomis, kartu išsaugant žaliuosius plotus, teniso, krepšinio ir futbolo aikštelių gausa bei jų priežiūra...

Nespėjau visko apžiūrėti, o jau ir šv. Kalėdos pasibeldė į namus. Po Naujųjų Metų – amerikiečių mėgiamos poros savaitės atostogos: kas vyksta į kalnus pasilidinėti ar pasivažinėti rogutėmis, o kas sumano pakeliauti dabar labai madingais italų firmos „Costa“ dideliais ir ištaigingais laivais, plaukiančiais įvairiaisiais maršrutais. Čikagoje Algio ir Rūtos Grigų rūpesčiu susiorganizavome 36 lietuvaičiai (tarp jų 6 iš Lietuvos) pakeliauti kruiziniu laivu po Karibų jūros salas, apsilankant Meksikos Cozumel vietovėje, kur Tulum džiunglėse surastos majų paslaptingojo pasaulio liekanos – išlikusios piramidės ir šventyklos, išmargintos hieroglifais, kurie buvo iššifruoti tik XX a. Įdomu tai, jog majai garbino saulės, mėnulio ir lietaus dievus, turėjo sudėtingus religinius šventinius ritualus.

Majų-inų laikotarpio išlikusios šventyklos.

The temples of Maya and Inca times.

Architektūra buvo įvairi, daugiausia laiptuotos piramidės, į kurias kopinama iš keturių pasaulio pusių po 91 laiptelį: tai sudaro 364 metų dienas, o viršūnė lygi 365 dienai. Šventyklose buvo pastatytos kolonados, o netoli sportinių aikštelių buvo įrengtos pirtys. Kolonadas dažnai puošė stilizuotos žmonių ar gyvūnų figūros bei užrašai. Dar ir dabar Jukatano miškuose tyrinėto-

Architektūra buvo įvairi, daugiausia laiptuotos piramidės, į kurias kopinama iš keturių pasaulio pusių po 91 laiptelį: tai sudaro 364 metų dienas, o viršūnė lygi 365 dienai. Šventyklose buvo pastatytos kolonados, o netoli sportinių aikštelių buvo įrengtos pirtys. Kolonadas dažnai puošė stilizuotos žmonių ar gyvūnų figūros bei užrašai. Dar ir dabar Jukatano miškuose tyrinėto-

jai bei archeologai atranda senovės griuvėsių, nors netoliese gyvenantys vargingi indėnai nieko nežino apie jų buvimą. Surastose VIII a. pabaišios freskose vaizduojamos puošnios procesijos, tvarkingai apsirengę žyniai, muzikantai, šokėjai su kaukėmis ir net belaisvių aukojimo scenos. Stebina ir akmeninės skulptūros, didelės jaguarų bei gyvačių galvos. Sunkiai įžengiamos Jukatano džunglės iki mūsų dienų išsaugojo šventyklų likučius bei bareljefus, bylojančius apie majų buvusią galybę bei aukštą civilizaciją.

X a. Jukatana užgrobė svetimšaliai toltekai, kurie Čičen-Icā pavertė sostine ir klestėjo iki XVI a., kuomet į šiuos kraštus pradėjo plūsti Ispanijos kolonistai bei užkariautojai. Užgrobę žemes, jie indėnus pavertė vergais ar baudžiauninkais. Vergijos įvedimas jiems buvo aiškinaamas krikščionybės įvedimu. Indėnai, negalėdami pakęsti žiaurumo ir spaudos, dažnai sukildavo ir žūdavo nelygioje kovoje su geriau ginkluotais ispanais. Apie ispanų žiaurumus knyga „Trumpas indėnų sunaikinimo aprašymas“ išleido ten buvęs dvasininku Bartolomé de Las Kasas. 1552 m. savo knygoje jis rašė: „Krikščionybės skleidėjai sunaikino ištisas gentis ir sugriovė jų civilizaciją, degino šventyklose randamus rankraščius, daugelį skulptūras, naikino jų papročius“. Vienuolis teigė, jog majai ypač džiaugdavosi vaiko gimimu. Žyniai išrinkdavo jam vardą ir nustatydavo, kuris dievas jį globos, o kuris stengsis jam kenkti. Po krikštyną jam pridėdavo ir tėvo vardą. Įdomu, jog po vestuvių, kurios buvo leidžiamos jaunuoliui sulaukus 20 metų, o merginos galėjo ištekėti sulaukusios tik 18 metų, jam buvo suteikiamas motinos vardas. Po vedybų jaunuolis gaudavo iš bendruomenės žemės ir net penkerius metus turėdavo padėti

darbuose žmonos tėvams. Jaunuoliams mergaites parinkdavo tėvai ir apsukrusis piršlys. Majų pagrindinis maistas buvo kukurūzų paplotėliai, daug įvairių daržovių, troškinta paukštiena, sumedžiota žvėriena ir žuvis. Iš kakavos jie darė skanų gėrimą ir net į sviestą panašius riebalus. Po valgio plaudavosi rankas ir skalaudavo burną. Majai dažnai prausdavosi karštu ar šaltu vandeniu, o kūną tepdavosi kvepiančiais tepalais iš augalų. Vyrai dėvėdavo juostas apie juosmenį, o moterys – ilgus medvilninius sijonus ir puošėsi kriauklių karoliais.

Vienuolio nuomone, majai buvo svetingi, geros širdies, dosnūs ir kilnūs žmonės. Jiems žyniai nustatydavo netgi žemės ūkio darbų pradžios laiką. Valdovas buvo svarbiausias asmuo, tačiau renkamas tik trejiems metams. Jis privilegavo gyventi vienvietėje, turėjo atsisakyti mėsinių valgių ir net moterų draugijos. Taigi majų visuomenės santvarka buvo labai panaši į senovės Rytų šalyse – Asirijoje ir Egipte – egzistavusias gyvenamosias normas.

Mūsų gidas, gimęs Cozumel saloje, o išsilavinimą gavęs Meksikoje, ekskursijos metu pasakojo apie senovės majų pasiekimus ir rodė ant odos nupieštą senąjį kalendorių. Sustojus pakelės kavinukėje, buvome nemokamai pavaišinti tekilos taurele ir puodeliu arbatos. Kavinukės kiemelyje, nekreipdami jokio dėmesio į mus, keli akmenų pjaustytojai ir šlifotojai darė suvenyrus bei originalius sidabro papuošalus bei įvairiaspalvius karolius. Pro praviras kavinukės duris ir langus sklido kepausių šviežių jūros gėrybių kvapai. Šalia įrengtos parduotuvės salėse galėjome matuoti ne tik sombrero arba odines skrybeles, bet buvo siūlomi ir medvilniniai marškinėliai su majų piramidžių atvaizdais.

Atvykus į Tulum majų gyvenvietę, beveik du kilometrus ėjome pėstute iki vartų 3 m aukščio mūrinėje tvoroje, kuri saugojo senąją gyvenvietę. Beveik keturias valandas du gidai vedžiojo pasakodami apie šventyklas, piramides, gy-

Meksikos tautodailės prekybos vietė.

A marketplace of Mexican folk art.

Jamaikos botanikos sodo ilgieji kriokliai.
Jamaican Botanical Garden falls.

venamuosius namus ir kitų išlikusių griuvėsių paskirtį. Po to galėjome dar valandą fotografuoti arba, nusileidę patogiais laipteliais nuo apie 50 m aukščio klinčių uolos prie jūros, pasimaudyti nuostabiame paplūdimyje. Šiuolaikinio Tulum aikštėje pastatyti keli nauji viešbučiai, kavinės, kur apsigyvena ilgesniam laikui atvykę turistai. Atėję prie savo autobuso, iš gidų gavome šiltų bandelių su kumpiu ir po buteliuką gavinančio gėrimo. Daugiau kaip valandą važiuojome į Cozumel uostą, kur kateris mus nuplukdė į mūsų milžinišką dvylikos aukštų laivą, kurio kajutėse gali gyventi 2720 keleivių. Išsilaiipinant į kiekvieną ekskursiją laivo vadovybė mums primindavo – moterims ir vyrams papuošalus palikti kajutės seifuose, kad krante išvengtume vagysčių ir apiplėšimų. Dalis laivo keleivių, ypač su mažais vaikais, pasilikdavo laive, kur jiems buvo rengiami įvairūs atrakcionai, sportiniai žaidimai, maudynės baseinuose ir kt. Sugrįžus iš ekskursijos laive vykdavo koncertai, teatro spektakliai ir net nemokamos šokių pamokos, o norintiems pasimankštinti – erdvios treniruoklių salės, žaidimas mini krepšinio, teniso ar tinklinio aikštelėse.

Jamaikos dailininko spalvinga drobė.
A colourful painting of a Jamaica artist.

Kelionės pabaigoje įvyko atsisveikinimo koncertas, kurio dalyviais buvo patys keliautojai. Pakeliavus po senųjų civilizacijų – majų, toltėkų ir actekų – išlikusių miestų griuvėsius, apsilankius piramidėse bei šventyklose, kurios egzistavo jau 1000 m. pr. Kr., supranti, kiek dar mažai žmonija žino apie šių tautų istoriją, nes daugybę įrašų šventyklose arba užrašų ispanų užkariautojai stengėsi sunaikinti. Galbūt todėl dauguma smalsių keliautojų stengėsi nufilmuoti ir nufotografuoti ne tik išlikusias piramides, bet ir įrašus bei tapybos liekanas ant kolonų ir sienų.

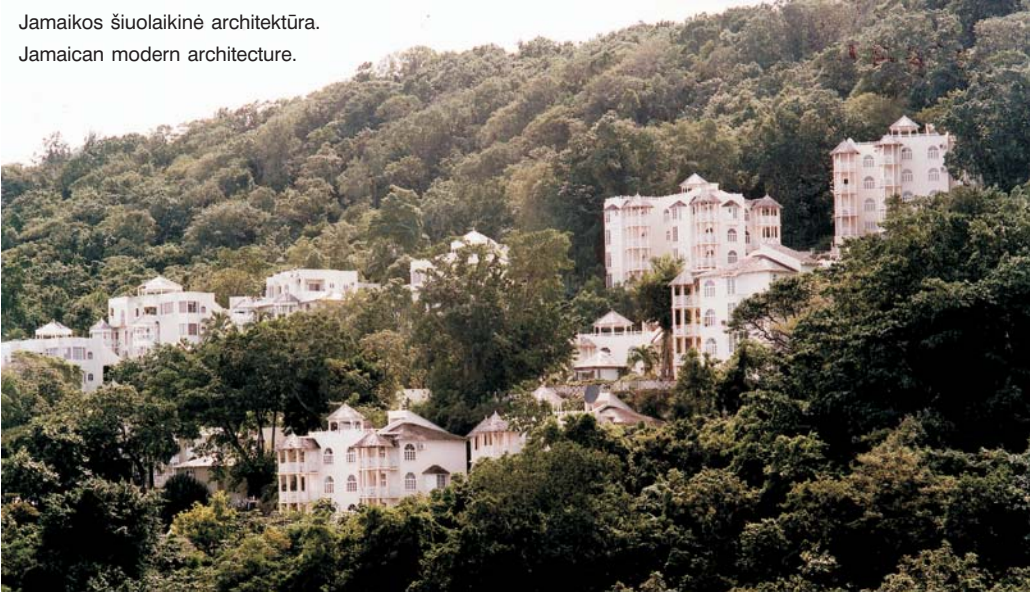
Palikę Jukatano pusiasalį, kuris archeologų vadinamas majų civilizacijos lopšiu, po paros plaukimo pasiekėme įspūdingą salą Grand Cayman, kurioje, be nuostabių tvarkingų paplūdimių, įrengtos pavėsinės su gultais, barai gaivių gėrimų bei skaniausių ledų, kokteilių ir kavos. Čia pageidaujantys galėjo pasiplaukioti katamaranais, aplankyti parduotuves, pasigrožėti kriauklių kolekcija ir liaudies menininkų suvenyrais, žydinčiomis gėlėmis ir vešliomis palmėmis.

Po nakties plaukimo, palikus svetingą George Town uostą bei jo vakarinį paplūdimį, priplaukėme Jamaikos Ocho Rios uostą. Jamaikos salos ilgis – virš 150 km, plotas 11 tūkst. km², joje gyvena 2,5 mln. gyventojų. Sostinė – Kingstonas, kuris 1907 m. stipriai nukentėjo per žemės drebėjimą ir todėl dažnai vadinamas „Karibų pompėja“. Jamaika turtinga kavos, kakavos, bananų, cukranendrių ir kitų atogrąžinių vaisių. Iš žemės turtų Jamaikoje iškasama daug boksito, kuris naudojamas aliuminio gamybai.

Turistus žavi lianiniai augalai, gėlės, lankymasis kavos, kakavos ar mango ir kitų vaisių plantacijose. Beveik visi keliautojai aplanko 600 pėdų ilgio Dunn upės krioklius, istorijos muziejų, didelį, virš 50 akrų, botanikos sodą su vietine gyvūnija. Ocho Rios ooste yra Kolumbo parkas – muziejus po atviru dangumi su senovi-

Jamaikos šiuolaikinė architektūra.
Jamaican modern architecture.

Jamaikos paplūdimiai.
Jamaican beaches.

niais pabūklais, atvežtais ispano Kristupo Kolumbo, jam čia apsilankius 1492 m.

Botanikos sode auga virš 114 rūšių augalų, gyvena virš 300 rūšių gyvūnų ir roplių bei kelios dešimtys rūšių margaspalvių papūgų. Paplūdimyje vandens sporto mėgėjams įrengta bazė, kur galima gauti įrangą nardymui. Mėgstantiems žvejybą organizuojamos popietės ekskursijos bambukiniais plaustais. Netoli kranto jūroje galima pamatyti delfinų ar jūros vėžlių. Taigi čia galima pamatyti daug pirmykštės gamtos likučių, grožėtis liaudies drožėjų ir dailininkų sukurtais kūriniais, gerai pailsėti nuo kasdienių rūpesčių, o keletui dienų apsistojus moderniuose viešbučiuose,

gauti visus šiuolaikinius patarnavimus.

Pasigrožėję Jamaika, jau žiburių šviesoje Karibų jūra patraukėme į šiaurę, praplaukėme rytines Kubos salos pakrantes, o anksti ryte pasiekėme anglų valdomą Grand Turk salyną, kur taip pat buvo numatytas mūsų išsilaipinimas.

Kelionei dar tik įpusėjus mano „kolekcijoje“ jau buvo įdomių kriauklių, koralo nuolaužų, pakrantės smėlio, kalkakmenio, iš kurio majai statėsi namus bei piramides, pavyzdžių. Taigi stengiausi papildyti savo geologinių pavyzdžių kolekciją tolimo Užatlantės regiono egzotiškos gamtos pavyzdžiais. Apie kitą kelionės dalį skaitykite kitame „Geologijos akiračių“ numeryje.